

REFERAT FRA REGIONAL INNSPILLSKONFERANSE HAMAR 20. august 2015

Hovedoppsummering innspill fra regionen til nasjonal bioøkonomistrategi

Innlandet kan og vil ta en betydelig rolle i å utløse potensialene innenfor bioøkonomien. Innlandet har både næringsliv og kompetansemiljøer som kan utløse verdiskapingspotensial innenfor området.

Skog 22 og Bygg 21 er viktige strategidokumenter som må legges til grunn også ved utforming av en nasjonal strategi innenfor bioøkonomi.

Opprett **5 nasjonale sentra innenfor bioøkonomien** med spissede temaområder- legg ett av disse sentrene til Hamar.

Investert i forskning og utvikling ved å stille forsknings- og investeringsmidler til disposisjon gjennom sentrene, og gjennom forskningsrådets programmer. Det bør øremerkes 10 milliarder til hver region i et 10 årig løp. Temaområder er FoU, utdanning og kompetanse samt infrastruktur.

Kort oppsummering innspill fra Frank Larsen, ARENA Heidner/Hedmark Kunnskapspark

Innlandet og Norge har særlige fortrinn innenfor bærekraftig produksjon av sunn mat og for. Vi er det landet i verden som anvender minst antibiotika og sprøytemidler i vår produksjon. Vi har ren og trygg mat. Kunnskapen, teknologien og tjenestene våre kan eksporteres. Særlig potensiale foreligger innenfor:

1. Ting som passer til det nye klimaet
2. Store mengder restråstoff (30%), og utnyttelse av dette.
3. Ta frem produkter av rest med høyere verdi.

Det foreligger et grunnlag for å bygge små og store biofabrikker basert på restråstoff fra verdikjedene.

Vi kan spille på en kombinasjon av råstoffene i verdikjeden. Grønn bioprospektering med bruk av bark eksempelvis.

Vi trenger et nasjonalt program innenfor bioraffinering.

Det må tilrettelegges med verktøy som stimulerer til økt innovasjonstakt i næringen, eksempelvis gjennom samme metodikk som Biosmia på Hamar bruker. Ta frem ideer sammen med bedrifter, legg et utviklingsløp for å ta ideen frem til kommersielt produkt eller tjeneste. Etablere og støtte et bioøkonomisenter i Hamar.

De regulatoriske områdene må legges til rette for ny verdiskaping innenfor bioøkonomien.

Viktig å legge til rette for et ennå tettere samspill mellom kompetanse- og forskningsmiljøene på Ås og Høgskolen i Hedmark.

Kort oppsummering innspill fra Morten Ørbeck, Høgskolen i Hedmark

All bionæring i Norge har en bestemor fra Hamar. Innlandet har ressursene, næringsaktørene og kompetansemiljøet. Innlandet er ledende innenfor en rekke av produksjonene i landbrukssektoren, både den jordbruksbaserte og den skogbaserte.

1. Det er et tett næringslivssamarbeid i vår region, og det er viktig at norsk forskningspolitikk ikke bare støtter sentrale universitet. Det er svært viktig at politikken også stimulerer FoU og næringslivssamarbeid i mot Høgskolesektoren, og nært der bedriftene er.
2. Forskningsamarbeid mellom høyskole og næringsliv vil legge til rette for videreutvikling av ny foredling og nye produkter ut fra det ressursgrunnlaget vi har, gjennom hele verdikjeden. Utnyttelsen av biomassen må komme fra høyverdige produkter som det finnes betalingsvilje for.
3. Norge trenger et kompetansemiljø i tillegg til Ås, og det må bygges opp på Hamar. Et nasjonalt senter for bioøkonomi har en naturlig plassering på Hamar.
4. Utvikle sterke klynger som blir internasjonalt ledende. Det er behov for et forskningsløft i Innlandet etter modell av Nord-Norge for å kunne utløse det potensialet som ligger innenfor denne sektoren.

Kort oppsummering innspill fra Erik A Dahl, Mjøsen Skog BA

Innlandet har råvarebasen, kunnskapsbasen, en etablert industriell struktur, omstillingsevne og en sterk statlig finansieringsevne. Potensialet ligger til stede i å produsere mer biomasse. Vi må reetablere fiberforbrukende industri i Norge. For å få dette til må vi få sterkere industrielle eiermiljøer.

Staten må sette retning og styre, sette seg konkret mål!

1. Kunnskap er et helt avgjørende element i strategien – høykostlandet Norge må ta frem kunnskapsbasert verdiskaping. En konkurransedyktig verdikjede må utvikles, og skognæringen er og må defineres som strategisk viktig for Norge i et 10-15 års perspektiv.
2. Transportsystemer må bygges opp for å kunne ta ut mer biomasse. Infrastruktur av alle typer er viktig understøtter dette.
3. Det må legges til rette for markeder for bioøkonomiprodukter (det offentlige går foran som krevende kunder, og legger til rette med rammebetingelser som stimulerer markedet) hvor en ønsker at industri skal utvikle seg
4. Det må stilles risikokapital til rådighet fra staten som kan investere sammen med private.
5. Det må investeres i mer skogproduksjon, og det offentlige kan stimulere til dette gjennom ulike virkemidler.

Kort oppsummering innspill fra Bjarne Hønningstad, Moelven Wood

Bygg 21, Skog 22 – Se til de råd som gis der!

Råstoffet fra skogen er en fantastisk ressurs. Den må kunne fraktes effektivt i hele verdikjeden. Infrastrukturinvesteringer og tilrettelegging for dette blir dermed svært viktig.

Kompetanse, produsere effektivt med få ansatte med god kompetanse (fagkompetanse). Å legge til rette for kompetanseheving og kompetansetilbud lokalt og nært der næringslivet er blir dermed svært viktig.

Byggenæringen er i sterk vekst er den største landbaserte næringen. Krav fra myndigheter til bærekraftig byggeri og livsløpsanalyser blir svært viktig. Særlig må det offentlige gå foran når de er bestillere.

Biodrivstoff må gis et langsiktig perspektiv for å få frem lønnsomme produkter. Avgiftsregimet må være tydelig og forutsigbart.

Kort oppsummering innspill fra Einar Stuve, Opplandske Bioenergi AS

Førstegangsløsninger er ofte ikke bærekraftige rent økonomisk. Forskrifter og offentlige føringer må stimulere i biobasert retning.

Skape markeder for de produktene vi ønsker.

1. Tørre å ta de store stegene som nødvendigvis ikke kaster av seg økonomisk i dag.
2. Energiprisene på nasjonalt nivå - lav strøm pris - kan den markedstilpasses gjennom forbruksavgiften på strøm. Sverige har brukt denne modellen for å stimulere opp andel fornybar energi med gode resultater.
3. Utnytte pyrolyse som teknologi – utvinne treolje til bioraff – gass til energiproduksjon.

Kort oppsummering Bjarne Fluto, Forestia - Jostein Takle, Tretorget "Arena3"

Bygg og skogsiden, mye finnes i Bygg21 og Skog22 bruk dette og realiser dette!

Innlandet er nasjonalt ledene innen byggeri og tremekanisk industri i tillegg til bioenergi.

Konverterte biomateriale til nye materialer – konvertere biomasse til skummaterialer som kan formes til byggkomponenter med nye funksjoner.

Utnytte teknologi utviklet i utlandet, importere teknologi og kunnskap.

Nanoteknologi basert på skogmaterialer - hente kompetanse fra nye miljøer.

Kort oppsummering innspill fra Idun Christie, Graminor

Forskningsløpene innenfor bioøkonomien er svært tid- og kostnadskrevende. Eksempevis tar det 10 år å ta frem en ny type jordbærplante. Det er viktig at den kapitalen som settes inn i utvikling er tålmodig. Staten må dermed ta en stor andel av sitt ansvar på dette feltet. Ingen investering kommer av seg sjøl, vi trenger en bevisst satsing akkurat som det som var tilfelle med oljen på 60 og 70 tallet.

Det er et økt behov for mat og andre produkter utfra bio masse. I dag høster vi verdien i skogen av de langsiktige investeringene som ble gjort på 50 tallet innenfor skogplanting, og av langsiktig FoU arbeid som er gjort innenfor avlsiden de siste 70 årene. En nasjonal bioøkonomistrategi må være langsiktig.

Det er lite dyrkbart areale i Norge, det vi har må brukes til matproduksjon.

Forskningsinnsatsen må rettes mot råvarer som bærekraftig kan dekke et globalt behov, eksempelvis hvete. Produkter kan bli patenterte (også kornprodukter) Lage planter tilpasset vårt klima.

Kort oppsummering innspill fra Olav Eik-Nes, Norsvin SA

Utviklingen innenfor bioøkonomien er en global trend, hvor Norge har et stort mulighetsrom. For å utnytte dette må vi tenke stort nok. I dag er næringen preget av for mange som tenker for likt.

Norge bør etablere 5-6 bioøkonomisentra basert på de ressurser som ligger regionalt. Sentret for skog, jord, plante- og husdyr genetikk bør ligge i Innlandet. Grunnforskning må komme på plass.

Hvert senter må dermed settes opp med minimum 10 milliarder i kapital til å kunne understøtte FoU og kunnskapsløp for å ta frem ny verdiskaping på området.

Staten må legge til rette for nødvendig infrastruktur, og det må utdannes flere innenfor sektoren.

Kort oppsummering innspill fra Karianne Berget, Norgro AS

Sikre størst mulig andel norsk materiale i norsk mat og planteproduksjon. Eksportpotensiale for eget plantemateriale og for egen kunnskap.

Stor andel av verdiskapningen må holdes i Norge for de ledende produktene. Stimulere til forskning for å ta frem nye plantesorter.

Ny nasjonal strategi må hensynta klima, sunnhet, utnyttelse av restråstoffer og legge til rette for utvikling av ny intelligent emballasje.

Tilgang på kompetanse der næringslivet ligger er svært viktig. Nærhet til kompetanseproduksjonen.

Være bevisste på å legge til rette for eget materiale fremfor import, både verdiskapingsmessig og for å hindre smitte og sykdommer i produksjonen.

Det er behov for langsiktig og tålmodig kapital for å ta frem morgendagens løsninger.

Kort oppsummering fra Knut Norland, Hoff SA

Næringsmiddelindustrien lever under harde konkurransevilkår og marginene er små. Det er generelt en svak løfteeve i industrien i forhold til å satse kapital som ikke gir kortsiktig avkastning. Industrien

er avhengig av at det offentlige går foran og bidrar med kapital for å redusere industriens risiko, og legge til rette for å utløse fremtidige langsiktige muligheter.

Næringsmiddelindustrien er fragmentert og består av mange små enheter, særlig gjelder dette innenfor grønnsakssektoren. Det må legges til rette for økt samarbeid i bransjen og verdikjeden for å eksempelvis kunne utnytte mulig verdiskaping rundt restråstoff mm. Tverrsektorielt samarbeid er nøkkelen.

Det må bygges en infrastruktur rundt næringslivet som sikrer tilgang til og bygging av kompetanse i bedriftene for å kunne utnytte mulighetene. Eksempelvis er koblingen mat og helse sentralt i et fremtidig verdiskapingsperspektiv.

Et nasjonalt bioøkonomisenter må plasseres i innlandet knyttet til våre verdikjeder og de ressurser som er tunge i vår region, som skogen og landbruket, samt innenfor avl og bioteknologi.

En strategi må etterfølges av en handlingsplan som sikrer gjennomføring av tiltak på flere områder parallelt, og arbeidsformen må være dynamisk. Et dokument i seg selv utløser ingenting alene.

Kort oppsummering Birgit Aasgaard Jensen, Hedmark Fylkeskommune

Viktig at strategien bygger på en sterk kobling mellom FoU og næringsmiljøene, samt legger til rette for å videreutvikle det som allerede finnes. Det er startet et arbeid med å utvikle en Regional strategi innenfor bioøkonomien i Innlandet. Det er viktig å finne en dynamisk modell som kombinerer den nasjonale strategien med de regionale fortrinn og strategier. Innlandet både kan, vil og ønsker en rolle her.

Kort oppsummering Håvard Elstrand, Fylkesmannen i Hedmark

Innlandet har en bioregion som er knyttet til Mjøsbassenget.

Regionen har et godt grunnlag på ressurser og infrastruktur, og det ligger godt til rette for å lykkes med en kunnskapsrelatert bioøkonomi. Verdier skal skapes av det grønne karbonet, Regionen har en solid bedriftsrettet posisjon, både i forhold til verdier og sysselsetting. Skal Norge lykkes på det ligge en sterk VILJE til grunn, på samme måten som satsingen innenfor olje og gass, samt oppdrett har gitt resultater basert på vilje og evne.

Kort oppsummering Elisabeth Frydenlund, Norges Forskningsråd

Målrettede satsinger tilpasset innlandets behov og muligheter må komme på plass. Et senter hvor ressurser og midler samles kan utløse betydelige merverdier.

Et betydelig forskningsløft for Innlandet kan utløse potensialet, sammen med det å gjøre Forskningsrådets programmer innenfor området ennå sterkere.

Deltakerliste:

Daglig leder Frank Larsen, Hedmark Kunnskapspark, Arena Heidner

Dekan Morten Ørbeck, Høgskolen i Hedmark

Daglig leder Erik Dahl, Mjøsen skog

Norgro AS ved økonomi- og administrasjonssjef Kari-Anne Berget

Graminor AS ved daglig leder Idun Christie

Oplandske Bioenergi ved daglig leder Einar Stuve

Moelven Wood AS, ved administrerende direktør Bjarne Hønningstad

Tretorget AS ved Jostein Takle

Forestia AS ved tidligere administrerende direktør Bjarne Fluto.

Norsvin SA, ved administrerende direktør Olav Eik-Nes

Hoff SA, salgsdirektør Industri Knut Norland

Forskningsrådet, regionansvarlig Elisabeth Frydenlund

Hedmark Fylkeskommune ved Birgit Aasgaard Jensen og Ingrid Lundvall

Fylkesmannen i Hedmark ved Håvard Elstrand og Hilde Smedstad

Innovasjon Norge ved Per Ottar Walderhaug, Marit Valseth og Kristin Malonæs

NFD ved Thomas A Malla, Øyvind Bjørkmann og Ann-Mari Voll

LMD ved Gry Færevik